

BORBOLA JÁNOS

A Nílus-völgyi hitvilág

Részlet a CSILLAGSZOBA c. könyvből

A Fohászok elemzése, gondolati képeinek értelmezése közben szükségét éreztük az ősi hitvilág általunk tapasztalt összefüggéseinek részletesebb körbejárására. Természetesen nem törekedhettünk teljességre, hiszen a rendelkezésünkre álló anyag mind térben, mind időben korlátozott, mégis úgy érezzük, hogy az alábbi összefoglalás előzetes ismertetése a Fohászok óbirodalmi hittételeinek megértéséhez komoly segítséget nyújt.

Tekintve, hogy áttekintésünkben csaknem ötezer évet hidalunk át, ugyanakkor a gondolatmenet folyamatosságát sem kívántuk állandó magyarázatokkal szétzúzni, a rendre meghökkentő, más összefüggésekből már ismert, esetleg teljesen új fogalmak és nevek részletes tárgyalását összefoglalásunk végéhez illesztettük. Reméljük, hogy a kereséssel járó kényelmetlenséget az ismerkedés öröme kellőképpen ellensúlyozza.

* * *

Az egyiptomiak kezdettől fogva egyistenhívők voltak. A teremtőt Annak nevezték, akihez az utat meg kellett találni. Ez volt a *keresztút*, az *élők útja*. Az *Élő* - más néven a *Szám* - mutatja az utat, vezeti az elhunyt királyt teremtőjéhez. Bizonyára nem volt könnyű rátalálni, így segítségére siettek az előtte járt ősök, és a *Kilencek*, valamint az áldozatként felajánlott *Csabák* - ők mindannyian már *számosak*, *élők* voltak -, de valószínűleg őt védte égi útján a vele temetett nemzetsége is¹. Érdekes módon a keresztutat kérni, megérdemelni kellett. A fohászok meghallgatása esetén a *keresztút feléledt, kivirult*. Elképzelésünk szerint *kivilágosodott, felragyogott*²

¹ Djer fáraó abüdoszi sírja körül több száz szolga/követő sírját tárták fel, ugyanez a kép fogad Szakkarában is, ahol külön temető veszi körül Unas fáraó piramisát. Az ásatások eddigi adataiból még nem tekinthetjük bizonyítottnak a királlyal együtt temetkező nemzetség szokását, ám Fohászokban bőven találunk erre utalást.

² *Biblia*, Szent István Társulat (Budapest 1979), 1251. *Apcsel*, István beszéde: „⁵⁵Ő azonban a Szentlélekkel eltelve fölnevezett az égre, és látta az Isten dicsőségét, és Jézust

Hunn Íjász a Nílus-delta nádiban gazdag vidékének volt korlátlan ura. Számos település, és még több vízi út tarkította ezt a termékeny területet, a szakirodalom elnevezésében Alsó Egyiptomot. Megítélésünk szerint a *nád népe* alatt az itt élő (h)*unokat* értették, akiket esetleg további magánhangzókkal feltöltve (h)*annyaiknak*, vagy (h)*oniaknak* is nevezhetünk.³ A Nílus-delta bejáratánál, a folyam keleti oldalán épült a Bibliából is ismert *Un/On*, görög néven Heliopolis vagy Nap-városa, ahonnan a nádi népek atyáikat a túlpartra vitték eltemetni.

Odaát Szakkarában, a Nílus nyugati partján építették piramisát, s készítették fel Hunn Íjászt a nagy útra. Piramisának sírkamrája sátortetőre emlékeztet, melynek mennyezetét telestele festették kék alapon arany csillagokkal. Ez a csillagszoba. A Fohászok általunk tárgyalt első része (Sethe beosztása szerint 247-253 sorszámúak) a ravatalozó nyugati oromzatán olvasható, így a halotti szertartás közepénél csatlakozunk a gyászolókhöz.

A király ekkor már a *Szám arája*, akit a Csabák sólyma fedez fel, tőle, pontosabban segítségével kéri az *élő keresztutat*.⁴ Megtudjuk, hogy *udvart*, azaz *csillagot* kapott a *Nagy Élőtől*, oda igyekszik. Sólyomfejű őse, a *Hírös/Kőrös* volt a *körverője/hírverője*, ő kántálta az útra kész király nevét, szavait, tetteit. Kikiáltotta Kelet és Nyugat nagyurának, hogy Hunn Íjász él, és ereiben *Árpád* akarata folyik. Tudatta, hogy nincs egyedül, mert vele van az *Atya*, a *Sütő*, és az *Un-ból* (Ihunból) való nádasok népének sólyma is. Útravalóként az

az Isten jobbján.⁵⁶Felkiáltott: „Látom, hogy nyitva az ég és az Emberfia ott áll az Isten jobbján.” Számára is felragyogott az út.

³ Ugyanezt a gondolatot vetette fel Baráth Tibor is (*A magyar népek őstörténete*, NY,USA, 1993), aki a Nílus-deltát dél felől megközelítőket már a múlt század közepén magyaroknak nevezte. Állandó hadban állva a delta hunn népével Ménés fáraó vezetése alatt legyőzték őket, majd a két birodalmat egyesítették.

⁴ Vö.: A denderai képpel: Függelék X. A térdelő sólymok tartják az égboltot.

elhunyt király ételt-italt kapott, gyógyították, és eltakarták arcának ráncait, így megifjodva léphet teremtője elé.

Egyébként azt is megtudjuk, hogy ő az *élő magyar*, hogy a *csősz* (a Hírős) utasa, aki egyúttal a *Három-szék* ítéletére vár.

Hunn Íjász ekkor leborul.

A következőkben feléled a keresztút, mely bizonyára jó út lehetett, hiszen erre mentek a *Kilenccek*. A királyt az élők nemének szava költi, s útját Árpád magyar népei vigyázzák. Éled a Hunn Íjász, miközben kivilágosodik a csillagszoba. Útjuk először keletre tart.

Kezdetben még sötétben jár, így segítségül kéri Csaba szavát.

Majd átnyújtja a nádi nemzetek üzenetét, mely szerint ő a *beteg*. Különbséget érzünk a beteg és a halott fogalma között. A megméretésnél dőlt el, hogy az elhunyt megérdemli-e a beteg 'titulust', vagy földi életében elkövetett bűneiért meg kell halnia. A halott véglegesen megszűnik létezni, mert a nagy krokodilfejű végrehajtó az Ősúr ítélete után azonnal felfalja; a beteg viszont meggyógyul, visszatér akarta, és megifjodva csatlakozhat az örök élők népéhez.¹

Nos, Hunn Íjász csak beteg, lám a földi nemzet szavait, azaz bizonyítványát a kötényén hordja, ezeket mérlegeli az úr.

Közben néhány próbatételre kerül sor, a pokol vizeiben vihar támad, a nagy kígyó kavarja a hullámokat. Összesülnek a habok/hibásak ezrei, de Hunn Íjász jól kormányoz, s kivezeti hajóját az *égi élők* vizeire.

Ott aztán az *égi-lábú* élők fogadják, s merthogy Hunn Íjász virulva jön, felismerik; eközben teste gyógyul. A térdelő nagyurak vigyáznak a Szám-arájára/urára.

Csak ezután kezdődik meg a párbeszéd Hunn Íjász és a napnyugati *Nagy Gyógyító* között.

A beteg király először elpanaszolja, hogy a pokolban sok sebet kapott, hogy a *tímár* ápolására szorul, viszont neme, származása királyi.

Napnyugatról megérkezik a válasz, jöhet már Hunn Íjász. Sőt, a tímár is engedélyt kap mestersége folytatására. Ezután ismét Hunn Íjászon a sor, kéri az úr szavát, hogy világítsa meg előtte a

keresztutat, s hogy számára viruló sólyomfejet adjon. Valószínűleg ez a beteg király ismertetőjele. Ismét panaszkodik, hogy sok a sebe, mert az élő nem szava hibás volt...

Nos, megérkezik a végérvényes engedély, választhat Csaba hadából sólyom fejű virulót, süttö fejet. Elmondja, hogy ő a királyi hunn, aki a csillagszoba tápját fogyasztja, akinek a Számúr ajánlotta a várat/udvart. Ő az, aki a Nílus menti nádi világból származik, akit a hírverő már bemutatott, ő a *harcoló nem jó íjásza*. Dicsérte őseit, így az Élő védelmét élvezi.

A Nagy gyógyító ezután megjelöli, pontosabban bekeni haját az *élő nem nedűjével*. Eközben a lábadozó király a tanokat ismétli. A nád nemének üzeni, hogy visszatért étvágya, s mint hím bika egy egész hadat/gulyát akar.

Jó hozzá az úr, mert kékülnek a tengerek. Közben megméretnek nemének szavai: kiderült, hogy nincs ellene vád.

Ezután furcsa módon megjelennek az avarok/várók és a csángó/csengő nagyurak. Megtudjuk, hogy Hunn Íjász a *csángó mása* lett, aki egyúttal az Élő mása is. Különleges kezelésben részesül, mert a lábára gyógyírt sodornak, így ő is jó (égi) lábú lesz. Már a nádból kántálta, hogy éled, azaz jó a lába, ezért kéri, hogy vegyék be a birodalmukba. Elmondja Annak, hogy ő az élő magyar. Nos, a fentiekből félreérthetetlenül kiderül, hogy két neme van, a *hunn* mellett az *íjászok királya magyar* is! A Szám neme vele, a Hám (?) szava óvja, majd felragyog a keresztút, s az égi nem, személyében élő evezőst ad Annak. Így lett Hunn Íjász a Nap hajósa.

Keleten utolérte a felkelő Napot, tehát együtt utazhatnak. Ott már az élet száma óvja, őt, a királyi nagyurat.

Érdekes fohással végződik a ravatalozó oromzati felirata. Letérdel a neme, a Nap neme, s miközben szavait ismétli az uralkodó, letérdel maga a Hunn Íjász és az atya neme is. **Az** úr pedig dörögve ad esőt/nedűt, szava végigsusog a nádason.

* * *

A ravatalozó nyugati falának megtekintése után kövessük Hunn Íjászt utolsó földi útján a látzólag végleges nyughelyéhez, a piramisban elhelyezett kősríhoz, közismert nevén a szarkofághoz. Viszonylag alacsony átjárón, melynek falait ismét

¹ Vö.: a Függelék XVIII-as és a XXI-es tábláival.

feliratok díszítik, jutunk be a szarkofágyszobába. A csillagok itt is uralják a mennyezetet, de a falfeliratok csak a szoba közepéig futnak. A kőszírt alabástrom bélést veszi körül, melyen csodálatos díszítések, festmények láthatók. Ez alól csak a nyugati fal oromzata a kivétel, itt ismét feliratokkal találkozunk. Tekintve, hogy ezeket a fohászokat közvetlenül a kőszírt fölé helyezték, olvasásakor várhatóan az ősi hitvilág legfontosabb elemeivel találkozunk, melyek várakozásunk szerint egyúttal az utazó király égi útjának beteljesüléséhez vezetnek.

Sethe, a jobbára rövid szövegeket a 226-243-ig terjedő sorszámmal látta el.

Az előzőkhez képest újdonságokkal ismerkedhetünk meg, nevezetesen el kell fogadnunk, hogy az itt található fohászok két nemről (226-os Fohász), két névről (228-as Fohász), két testről (230-as Fohász), két útról/csapásról (230-as Fohász), valamint a két körről (243-as Fohász) szólnak, szinte mindenről páros formában tudósítanak. Ez, a keresztény tanoknak ma már idegen fordulat, az apokrif Tamás-aktában az ógörög (kopt változat) és szír nyelven olvasható Gyöngy-himnuszra emlékeztet.¹ Tábori László és Kiss Irén az „Apokrif gondolatok egy apokrifről” című munkájukban ezt így foglalják össze; „Királyi öltözékéről kiderül, hogy voltaképpen a saját égi tükörképe az: isteni Énje, akivel - miután földi feladatát sikeresen teljesítette - most újra egyesülhet. Így a kettőből egy lesz - a szintén apokrif Tamás-evangélium diktálójára kívánalmainak is megfelelően. /.../ A történetben tehát két szülőházáról van szó: a földi Párthia az éginek csupán anyagi tükre. Az igazi Atya nem emberi személy, hanem fénylő láng, amely az örök tájakat világítja be.” 15. oldal. Ezek után már az is kérdéses, hogy a földi létét életnek nevezte-e?²

Maga a Fohászok elrendezése is azonosítható a Tamás-evangélium felépítésével. Beate Blatz/W. Schneemelcher bevezetőjében a következőket írja: „Die Gattung des Thomasevangeliums ist eindeutig zu bestimmen: es ist eine Spruchsammlung.

Das Werk ist also ein Beweis für die Existenz derartiger Sammlungen (als literarischer Gattung). Einleitung und Log.1 machen deutlich, dass diese Sammlung von Jesusworten Heilbotschaft sein will und diese Textsorte daher als „Spruch-evangelium” bezeichnet werden kann.”³ Ugyanitt a következőket olvassuk: „Nur Stichwortverknüpfungen verbinden manche Sprüche zu kleineren Gruppen. Gerade in dieser Aneinanderreihungen von Einzelsprüchen macht das Thomasevangelium einen sehr altertümlichen Eindruck.”⁴

Ebben az összefoglalásban nem célunk a Tamás-evangélium párhuzamainak részletes bemutatása, csupán a későbbiek megértéséhez szükséges egyik Spruchot mellékeljük: „(Log. 23) Jesus sprach: Ich werde euch auswählen, einen unter tausend und zwei unter zehntausend, und sie werden dastehn, als wäre sie ein einziger.”⁵

Úgy tűnik, hogy az őskeresztény jövendölések, próféciaik gyökerei a Nílus-völgy hitvilágának homályába nyúlnak vissza. Minden esetre Hunn Íjász piramisának falfeliratai erre utalnak.

A szakirodalom szerint a halottaknak két lelke van, az egyik a *ká*, a másik a *bá* nevet kapta. A különbség a lelki és a szellemi tulajdonságaiban rejlik, bár mai racionális gondolatvilágunk ezt a kettősséget nem tudja pontosan szétválasztani.

Sőt, a Nílus-völgyiek a testiséget is szemmel láthatóan megosztották. Tutankhamon királysírjában - de további királysírokban is - két feketére festett fából készült szobor vigyázza a bejáratot, így a halott király mindkét lelke távozásakor

³ Das Thomas Evangelium, Einleitung. Verändert nach Beate Blatz/W. Schneemelcher: Bezeugung. Internet címe: <http://-user.uni-bremen.de/~wie/texteapo/thom-einleit.html> Fordításunkban: 'A Tamás-evangélium műfaját egyértelműen meghatározhatjuk: a Fohászok/Példabeszédek gyűjteménye. Ez a munka tehát ilyenfajta gyűjtemények létezésének bizonyítéka (mint irodalmi műfaj). A bevezetés és a Log.1 alapján világos, hogy Jézus szavainak ez a gyűjteménye az üdvözléshez vezető üzenet, melyeket, mint Spruchevangelium/Fohász-evangélium jelölhetünk meg.

⁴ Fordításunkban: 'Néhány Fohászt csak a vezérszavak kötik össze kisebb csoportokba. Éppen ezeknek a különálló fohászoknak egymáshoz-illesztése kelti a Tamás-evangélium ősi benyomását.'

⁵ Fordításunkban: 'Jézus így szólt: ki foglak benneteket választani egyet az ezer közül, kettőt a tízezerből és ők úgy fognak szerepelni, mintha ők az egyetlenegy lennének.' Vö.: az Egy az Isten tanulmányunkkal.

¹ A *Gyöngy-himnusz* az *Őskeresztény Írók* második kötetében (Szent István Társulat, Budapest, 1980) Ladocsi Gáspár fordításában látott napvilágot.

² Vö.: a 236-os Fohász *sárgolyó* meghatározásával.

külön testbe költözhetett. Ezt látszik alátámasztani Budge álláspontja is, aki Unast egyrészt, mint istent, a hatalom képviselőjét mutatja be - „king Unas as a god”, más szavakkal „Unas, the Ashem of Ashemu, the Great Power” -, másrészt, mint cselekvő személyt tünteti fel „slayer and eater of the gods”. Összefoglalva megjegyzi: „/.../; in fact, shall have a double existence, the one heavenly and the other earthly.”¹

A fent bemutatott kettősség jegyében vizsgáljuk meg a befejező fohászokat. A ravatalozóhoz képest Hunn Íjász 'besorolását' megváltoztattuk, a *Szám arája* helyett itt már a *Szám ura/birtokosa* nevet kapta.

A sírkamra nyugati oromzatának fohászai a két nem üzenetével kezdődnek. Kétszer is figyelmeztet arra, hogy eljött a *kavaró kígyó* ideje, A továbbiakban megtudjuk, hogy a *láb neme* elfogadta a felajánlott fiatal bikát - találóan *bogós* névre hallgat -, melyre felkötve a Hunn Íjász a zúzóban vezető veszedelmes utat kénytelen megtenni.² Piankoff felfedezte a majom mellett a bikát is a piramis lejárataiban: „Entrance to the antechamber. Here are found two recurring symbols, that of the baboon and that of the bull, which are both allusions to regained sexual power and fertility.”³ Halottaikat székely őseink a Szent Mihály lovára kötötték.

Figyelmeztet arra, hogy ott a *körkarú úr* lába darálja, így útján sietnie kell. Egyébként hozzá már korábban is fohászodott a királyi utazó.

A másik ágon is újabb események történnek. Zúgó lábon lejön a király/kerülő/körülő, így a Sólýom utasával biztos kikötőbe érkezhetsz. Csakhogy a cél előtt itt is a *kavaró kígyó* állja útját, és felkorbácsolja a hajózó *székelő* vizeit. Egyébként a királyról megtudjuk, hogy *ő már a Szám ura, ő a székelő*, aki hajójával megfordul/felfordul. Ismét fohászodik a Sólýomhoz: „ments meg Nap sólýma”.

¹ Budge, *The Gods Of The Egyptians* (London, 1904) Volume I, 33 - 44 - 45. Fordításunkban: '/.../; gyakorlatilag (Unasnak, sic!) két lénye van, az egyik égi a másik földi.'

² Lásd a Függelék XI. mellékletét.

³ Piankoff, *op. cit.*, 11. Fordításunkban: 'Itt két megismétlődő szimbólummal találkozunk, a majommal és a bikával, mindkettő utalás arra, hogy visszanyeri szexuális erejét és termékenységét.'

Ekkor az *ég szavát* kérdezik tőle. A Szó hatalmát nem lehet kétségbe vonni. Az ég szava pedig, hogy tépő/tápláló *hímet*, azaz *bikát* vár. Közben a *Kör-nagyúr* elúzi a szeleket, a Hunn Íjász fordítja hajóját, és *üzeni Annak, hogy él*.

A *perelőről* megtudjuk, hogy eleget tesz a kívánalmaknak, valóban hímnemű, szarva hajolt, szügye öles, tehát jó bika. Egyébként ő az, aki egyúttal *két nevű*, ő a Hunn Íjász.

A *Kör-élő* tehát eljön zúgó lábon, s mutatja az utat, a királyok útját. Az *ő lábának sugarába* igyekszik utazónk.

A szakirodalom a teremtésről a következőképpen vélekedik: Atum egy piramis alakú kövön egy napsugár segítségével leszállt a Földre. Un/On/Heliopolisz-nak nevezték el ezt a helységet. Itt teremtette meg az isteni Kilenceket. A *zuzó/zugó láb sugara* esetleg ezt a mozzanatot sejteti.

Ezek után kérdésekre kell válaszolnia. Már a megszólítás is meglepő: *parázs ló!* Pontosabban nem is egy, hanem *két parázs/vérző ló!* *Kik azok, akik a szobákat készítik?* - hangzik a kérdés, melyet ismét egy újabb megszólítás, és azonosítás követ: *két Árpád!* *Kik azok, akik a barbárok / két goj atya szózatát éneklük? Kik azok, akik a Számot keresik/nézik?*

A válasz: *a két magyar élő teteme nézi a számot, őket viteti a jó nem.* Tehát két alakban látjuk az utazó királyt. Megtudjuk, hogy övé az *égi szó*, hogy a *lába goj*, a neme pedig *nádadó tekergő*. S, hogy minden kétséget eloszlasson, meg is nevezi őt/őket: *a nád ura, a buzogány Hunn Íjász megtér.* Egyébként jó úton halad, bár még mindig a *zúzóban buzog*. Nem csak ő, hanem az *élő neme* is vele van, mindkét csapáson segítségére sietnek. Itt már a Szám urak is óvják.

Ismét kérdések érkeznek, de ezek inkább a történet folytatását célozzák. *Ki az, aki a csákllyát nyújtja a „fuldoklónak”? - ki az, aki az élet nedűjét keveri számára, s tölti poharába?* Nos, a válasz ismét az ezerarcú teremtőhöz vezet. Ő az, aki most *a nádadó, nedűadó* képében jelent meg. Üzeni, hogy majd betakarja, hogy hozzá térhet az utazó, akiről az a hír járja, hogy *hím, sőt barát*. Ő, az *út nagyura* tudja róla, hogy Csaba, a *szép-táp* óvja, és hogy felkészült a fogadására.

Az atya susogja a szeleket. Ő az élő kereszt, aki azonos az *élő nem ősurával*.

Ezután megtörténik a két test átnyújtása, melyet a *mérő lábú, a három-szék* szolgája végez. Valószínűleg itt egyesül a Hunn Íjász két lénye. Lám a *nem sólyma* övezi testét!

Ezzel a *körlábú király* megérkezik Sütő atyjához. A *körlábról* már megjegyeztük, hogy nagysága a *méterrel/matarral* vethető össze.

Többszörös azonosításnak vagyunk tanúi.

Tapasztalhattuk, hogy szinte minden fohászban másképpen szólítja meg az Úr az érkezőt. Szoros összefüggést érzünk a fentebb tárgyalt Spruch-evangéliummal.

Mondd kos, mi a király ékes szava? Mondd, hogy magyar a hím atyja! Mondd magyar kör! Mondd útfia, véرزő ló! Mondd perelő!

De a Teremtő is más és más formában jelenik meg előttünk. A fent említetteken kívül a *királyok királya, az élő jótevő, a csat ház ura, az igazak királyi csőszé, a gyógyító, a jó szél*, és a *szkíta* névvel is találkozunk.

Nos, a király megérkezik a *két láb házába*, itt kapja meg *mindkét nem nedűjét*. Ő maga örködik, vigyázza a pillanatot, hogy kaput nyithasson, amikor a *végtelenek apja*, minden *élő atyja* érte jön.

Közben szorgalmasan ismételteti az ég szavát, elmondja, hogy *él a magyar teteme, hogy jó lábú ő, hogy a körön székel, hogy ő a palota nyila*, hogy a népét is magával hozta, hiszen *ő a húzó ló, a székelő*.

Tekintve, hogy számos alaki és tartalmi hasonlóság fedezhető fel a történet és a *székely* mondák/helynevek között, a *székelő* olvasatát *székely* formában is elfogadjuk. Érdekes lenne megismerni a Háromszék vármegye elnevezésének valódi hátterét. A várakozó király nemcsak élővé, magyarrá vált, hanem férfiassága is visszatért. *Áll a tatár, ő a bika, s mint a Napba jutott égi gulya* kanja *ki-be susog*.

Ozirisz, a szétdarabolt ősr is csak akkor vált igazán élővé, amikor ismét bizonyította férfiasságát. A szakirodalom szerint Ízisz, aki hol a testvére, hol a feleségeként szerepel, szárnyával megérinti, és teherbe esik tőle. A monda szerint gyermekük, a fiatal Hórusz áll majd bosszút apja haláláért. Az obeliszk is a termékenység kétségbevonhatatlan

jeleként merednek az égre. További tanulságként jegyezzük meg, hogy csak a teljes test birtokában képes valaki feltámadni. Ezt akarta gyilkos bátyja, Szét megakadályozni, ezért szórta szét Ozirisz darabjait a Nílus völgyében.

Kegyét - esetleg hidat - a naphegy ad, olvassuk a 239-es Fohászban, sőt itt már elhagyta a viruló Hunn Íjász a *szánt/szent széket*. Ez a harmadik szék lehetett az *ítélőszék*, melyen az érkező király és népe foglalt helyet (feltevésünkben az Atya és jobbján a Fiú ülnek a másik két széken). A *naphegy kegyes* volt hozzá, *nincs már a Szám ura atyja trónusán*. Befogadást nyert.

Ezután a gyógyító betakarja és elhelyezi a bikát, így a Hunn Íjász a kör királya lesz. Az atya, az őstér ura fogadja a keresztúton. *Él íme a ház lova, és a Háromszék zúzó lábú neme. A szkíta költi, és a palota királya a Napba jutó utat nyitja*.

Befejezésül imájában az *ég szavát* mondja, s a *két kör kulcsát* kéri. Ő, aki a *turulok jó ura*, a *nádi hím atya*, a *véرزő ló* az Élő lakója lett.

Az ősi hittételek számunkra legmeglepőbb eleme az *Élő Keresztút* volt. A Fohászok olvasata alapján fel kell tételezzük, hogy a Nílus partján elhunytak az örök élet eléréséhez a keresztutat keresték.

* * *

A magyarázatokat a könnyebb kezelhetőség érdekében ábécés sorrendbe rendeztük, ám az összefüggések megértéséhez ajánlatos teljes egészének áttekintése.

➤ AN

AN az Isten maga. Elméletileg Mezopotámiában vált ismertté, fia EN-Lil és En-Ki, az En-lélek és En-Kő a monda szerint fokossal választotta el az eget a földtől. Az olvasatokban gyakran találkozunk vele, neve a Nílus völgyében is az Istent jelentette. Megjelenésének különböző formáit sorakoztatták fel, ő az Atya ∞ , aki egy személyben a Sütő, azaz a Nap \odot , nevezték őt éppen ezért Körnek is. Általánosan elfogadott az *N* alakja (a szakirodalom ezt az Alsó Egyiptom királyi jelvényének tartja), melynek megfelelője a közön-

séges 'n' (a papiruszokon a hieratikus kicsit meghajolt vonalat látjuk). Ez utóbbi a középkori ikonográfiában is gyakran felbukkan. Eredeti jelentéséről megfeledkezve ott a rövidítés jelének tekintik.

A legismertebb egyiptomi AN jel az ún. élet jele,

az , melynek transliterációja anx közvetlenül is az AN hangokat tartalmazza.

Teremtőnk fogalma számunkra is megfejthetetlen. Hivatkozásainkat ezért csak a hieroglifás olvasatokra, és nyelvünk mindmáig megőrzött szókincsére korlátozzuk. A 247-es Fohász első mondata alapján AN az úr, akihez a Szám folyamodhat. Csak feltevésünknek adunk hangot, amikor úgy véljük, hogy az Atyához a fiú folyamodik. A szakirodalom hiedelme szerint az Isten jele a

zászló: nTr. Sajnos ezt az értelmezést még akkor sem tudjuk elfogadni, ha az egiptológia ezt már az egész világgal elismertette. Baráth megfogalmazásában a zászló a NaGyúR hangzósítással azonos. Számunkra is ez a helyes olvasat. Egyéb-ként alig hihető, hogy a valóságot oly híven megörökítő Nílus-parti emberek ne tudták volna, hogy az isten/istenek nem hordanak semmiféle zászlót. Az effajta megkülönböztetésre csak a nagyurak csapatainak lehetett szüksége. Feltevésükben minden településre - a közismertek mellett - néhány saját zászlóval is jelzett isten vigyázott volna. Hannig, szótárában 69 oldalon keresztül több száz istennevet különböztet meg! Sokkal elfogadhatóbb a *nagyúr* olvasat. Jelölésükhöz valóban szükséges a zászló, és a sok különböző név is.

Érdekes megfigyelni, hogy a Teremtőnk általunk olvasott hieroglifával írt nevei mind 'kisbetűsek', nincsenek kartusba helyezve, esetleg más megkülönböztető jelekkel ellátva. Az sem lehet véletlen, hogy imáinkban még ma is tegezzük az atyát. Hozzá tartozunk, egy család vagyunk, mindannyian a gyermekének számítunk. *Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben, szenteltessék meg a Te neved, jöjjön el a Te országod, „fiat voluntas tua” legyen meg a Te akaratod stb.*

Felmerült az *isten* szavunk származása is. Olvasataink alapján úgy látjuk, hogy az egyiptomiak nem az istenben, esetleg istenekben hittek. Ők az

ősökhöz igyekeztek. Az ősök tanították őket, vigyázták útjukat, intézték sorsukat. Így az *isten* szavunk számukra az ős(ök)-tanát jelenthette. A teremtő AN, számukra nem lehetett más, mint a heliopoliszi ON, azaz az ENNEADE → KI-LENCe, mely azonos a KÖRrel, de az EGY-gyel is. Vö. az *Egytől a körig* című tanulmányunkkal.

Nyelvünk takarékos, nem szószátyár, s kincseit megőrzi. A *van* létezését kifejező szavunk elméletben tovább bontható v+an alakban. A 'v' védő hang óvja, takarja a magánhangzóval kezdődő (esetleg végződő) tövet. A 'v' hanggal kezdődő szavaink 67%-a a 'v' nélkül is értelmes (ős)magyar szót alkot, pl. víz→v-íz, vér→v-ér, virul→v-irul-pirul, v-imádkozzunk (Halotti Beszéd) stb. Kiss Barnabás ezirányú vizsgálati eredményeit, táblázatát a Függelékben közöljük. A V, 'z', és 'zs' segéd-hangokról a *Mássalhangzók, Betűk* című fejezetben bővebben szóltunk. Ha elfogadjuk ezt a feltevést, belátható, hogy nyelvünk tisztán megőrizte teremtőnk ősi nevét: v-AN. Létezésüket őseink még AN-hoz kötötték.

➤ Árpád

Teljes fejezetet szántunk bemutatására

➤ A beteg

A halotról feltehetően azt hitték, hogy csak *beteg*, de majd fel fog *éledni*, fel fog támadni. A *hal* szótól viszont irtóztak az egyiptomiak - állítja a szakirodalom -, ám pontos magyarázattal nem szolgálnak. Ez annál inkább feltűnő, mert egyik fő eledelük éppen a hal volt. Megítélésünk szerint maga a szó alakja a halálra emlékeztette őket (ez a gondolatlattersítás csak magyar nyelven követhető). A halál végleges, utána már nincs feltámadás. Mindez a megméretéskor dőlt el. Ha a jó tettek túlsúlyba kerültek, akkor a nagy útra (olvasatainkban keresztútra) készülőt felavatták *matamak*, a szakirodalom szerint igazmondónak, de ha valaki a megméretéskor könnyűnek találtatott, a reliefek, fal-festmények tanúsága szerint nem sokat teketóriáztak vele, mint azt már bemutattuk, egy krokodilpofájú szörny azonnal felfalta.¹

¹ Vö. a Függelék XXI-es képével

Tehát a másvilági útjára készülő nem a mai értelemben volt beteg, viszont felépüléséhez szüksége volt a szokásos földi javakra, ételre, italra, olajra stb. Ezeket helyezték a ma (arabul) *szerdabnak* nevezett oldalsó sírkamrába.

➤ Csaba

Teljes fejezetet szántunk bemutatására

➤ Az ÉLŐ

„Esküszöm *Az Egy Élő Istenre*”. Ez napjaink isteni négyességének alapja. Ő az ŐS, az eskü szövegében AZ/AN. Másrészt ő az EGY, sőt, az Egyetlenegy is. Megérkeztünk, mert ő az Élő, a széttárt karjaival jelzett Ölelő. Végezetül ő az Ős-tan. Tanait még ma is valljuk. Szinonímák!

A Nílus-völgyi őslakók nem csak a jelenüket, hanem a jövőt is másképpen látták. Megítélésünk szerint - utalunk az igeidők elemzésére - jövő idejű igéket nem képeztek. Hitük szerint a jövő az ÉLŐ kezében van. Több ezer évvel később Jézus tanítása így hangzik:

„Én vagyok az út, az igazság és az élet - válaszolta Jézus. - Senki sem juthat el az Atyához, csak általam.”¹

Nyelvünkben az egyedüli jövő időt kifejező igénk a *lesz / léssen* hozzá vezethető vissza: (é)Lő-ős.

➤ Az égi lábú urak

Visszatérő gondolat. Valamilyen különleges tulajdonsággal rendelkezők csoportja, neme, égi nemzete. Kik lehettek ők? Minden esetre lábuk milyensége határozta meg összetartozásukat. A kételkedőknek ajánljuk, tekintsék meg Sennedjem sírjában talált (Thebe, XIX. dinasztia) falfestményt. Az égi hajós előtt ott látható az *égi, jó láb* is.²

Két irányba kutathatunk:

- a) A láb nagysága
- b) A láb milyensége

Ad a) A láb nagyságát a *Királykörök* című munkánkban már részletesen ismer-

tettük. Röviden összefoglalva a 31,6 cm-es láb (Fl. Petrie elnevezésében északi láb) a szokásos méreteknél jóval nagyobb. Ezzel a mérettel, mint átmérővel képezett kör kerülete 1 méter: $31,6 \text{ cm} \times 3,16 (\pi_A) \approx 100 \text{ cm}$. A *méter* szót ebben az értelemben leírva sehol sem láttuk, helyette az 'f' hieratikus jeléhez hasonló jellel találkoztunk. Ővnek neveztük el. Másrészt a *méter* mélyhangú változatát, a *matart* (vö.: már matar/makar, azaz igazmondó) népünk nevével azonosítottuk, elképzelhető, hogy az igazmondókat lábuk nagysága is megkülönböztette másoktól. A Rhind Matematikai Papyrusz 42-41-50-es példáiban

a a körlábúak, azaz a *matarok* nagyságrenddel találkoztunk. Megállapítottuk, hogy a méter fogalom olyan idős, mint a kör maga, mert aki ismerte a 31,6 cm-es északi lábat és birtokában volt az akkori alapszám a $(8/9)^2$ -nek, az játszi könnyedséggel kiszámolhatta a körkerületet méter mértékegységben is. Ezek alapján feltételeztük, hogy egymás mellett két méretet ismertek. Az egyik a testméretből levezetett különleges láb-méret - a kétszerese az AN-lábaival (Nbi) azonos -, a másik a π nélkül adódó, a lábmérethez tartozó körkerület volt... méterben. 1 láb hosszúság ≈ 1 méter körkerülettel; 2 láb hosszúság ≈ 2 méter körkerülettel stb. azonosítható.

Ad b) A láb milyensége olvasatainkban a *jó*, az *élő*, a *zúzó* esetleg a *zúgó* láb formában jelentkezik. Furcsa módon a tímár „ápolja” bőrét, valószínűleg bekenték az élő nem nedűjével is, és ezzel be is fejeződik ismereteink rövid felsorolása. A mohamedánok, de a keresztények lábmosására sehol sem találtunk utalást. A szakirodalom ezt a rituális tisztálkodást *purifikatio* és *libatio* latin szóval jelöli, ez utóbbiban érdekes módon a *láb* szavunk vázát fedezhetjük fel. Bakos szerint italáldozatot jelent.³

¹ Biblia, Szent István Társulat (Budapest 1979), János 14/ 7.

² Vö.: Függelék IX. képpel

³ Bakos, *op cit.*, 495.

Csak hangosan gondolkodunk, amikor a Szent Korona apostolképeinek, de mindkét Pantokrátor rekeszománc képeinek mezítlábas alakjait összekötjük az *élő/jó* láb fogalmával. Szinte kilépnek a képből, mutatva ezzel a lábak fontosságát.

„Mefogta az Isten lábát” szólásunk szintén ide kanyarodik vissza. A mezítlábas Jézusképen látható királyi pár késő-középkori ábrázolása még mindig a láb fontosságára utal.¹

Görög forrás nyomán arról értesülünk, hogy a Nílus folyam istenei óriás emberpár alakjában időről-időre megjelentek.² Számos festmény, falikép tanúskodik Hapi (számunkra HaB) isten különleges tulajdonságairól. Az emberpár felső teste szabályos emberi alakot mutatott, lábuk helyett viszont pikkelyekkel borított kígyókat észleltek. A képeken gyakran ezek akár körbe is veszik testüket.³ A Münchener Residenz udvarában megcsodálható reneszánsz szökőkút - die Perseusbrunnen -alakjait is ilyen lábakkal domborították.

➤ Az élő Négy

Pontosan nem ismerjük jelentését. Gardiner Aa₂₇-es jele közelíti meg legjobban ezt a hieroglifát: . A falon látható eredeti jel függőlegesen elhelyezett szára a bemutatottnál vastagabb. Végül is ez is kereszt formájú, csak a keresztléc jóval rövidebb és a függőleges szár felső harmadába esik: .

Ha elfogadjuk Gardiner jelét, akkor a bizonytalan *nD* transliterációval kell számolnunk. Hangzósítása NaGY - NéGY lehetne.

Csak találgatni tudjuk értelmét. NaGY-Négy alakban a piramisokra gondolhatnánk, négy oldala egy csúcsban végződi, ám erre külön jelük volt. Hórusz fiai is négyen voltak, őket is külön névvel

¹ Vö.: Függelék XII. képével, II. Hendrik és Kunigunda ábrázolásával.

² Heraclius (610-641) bizánci császári titkár Mauricius uralkodása alatt jegyezte le Menas nevű prefectusának egyiptomi történetét az óriás emberpárról. Stricker, *De geboorte van Horus II* (Leiden 1968), 119.

³ VI. Ramszesz sírkamrájának bejáratánál látható ez a kígyólábú óriás lény, melynek feje helyét a Napkorong foglalja el.

látták el. A mezopotámiai isteni négyes is szóba kerülhet: An, Enlil, Enki és Ninhursag, de egyiptomi jelenlétük nagyon valószínűtlen. Isten angyalai is négyen voltak, de az ősi hitvilágban anakronisztikusnak tűnik ez a bibliai történet. Ezt a kérdést további adatokra várva itt nyitva hagyjuk.

➤ A goj, a gólya, a golyó és a bagoly

Furcsa sort, ismeretlen összefüggést jelzünk a fenti címben. Értelmük annyira szerteágazó, hogy első látásra a közöttük lévő kapcsolatokat ma már nem érzékeljük. Pedig hajdan szorosán összetartoztak. A *goj/goly* szótó képezi mind a négy esetben az összeköttetést.

Tekintsük meg először hivatalos 'besorolásukat':

TESZI. 1068.: „**gój** 1843 /.../ Jiddis eredetű; vö. jidd *goj* 'nem zsidó személy'. A jiddis szó héber eredetű; vö. héb. *gój* 'nép, pogány nép'.”

TESZI. 1069.: „**gólya** 1333 /.../ Bizonytalan eredetű. Talán hangutánzó szó, és a 'gólya' jelentésű N. *gagó*, *gagólya*, *góga*, *gógó* szavakkal függ össze./.../ Finnugor szavakkal való egyeztetése és török származtatása téves.”

TESZI. 1070.: „**golyó** 1629 /.../ Bizonytalan eredetű. Talán az olasz *coglione*, *coglion* 'here', N. *coio* 'ua' átvétele.”

TESZI. 217.: „**bagoly** 1211 /.../ Ismeretlen eredetű. Valószínűleg az *ly*-es tőalakok az eredetibek.”

Mindenesetre érdekes. A héber *pogány népet* jelentő *goj* szó kivételével tudós nyelvészeink nem tudták meghatározni a további három szavunk eredetét. Pedig nemcsak alakjuk, hanem jelentésük is azonos tőre vezethető vissza.

- A héber *goj* szó jelentése, a „nem zsidó, keresztény” az összekötő szál.⁴
- A bagolyról már korábban megállapítottuk, hogy az egyiptomi hieroglifák között az egyetlen madár, amelyik szembe néz velünk. *Ha a jelek között találkozzunk vele meg kell állnunk, mert önma-*

⁴ Bakos, *op. cit.*, 305

gunkkal nézünk szembe. Elmondottuk azt is, hogy nemcsak gondolatokat, mondatokat választ el egymástól, hanem a madár általános jeleként népünk nevét, a *magyart* is jelöli (vö. a 232-es és 235-ös Fohászokkal).

- A gólya, talán a 'legmagyarabb' madarunk, költöző, költő madár. Ősszel elköltözik délre, Egyiptomba, viszont minden tavasszal visszajár hozzánk költetni. Útja során mindenhol „*költi-kelti*”, esetleg „*felkelti*” a magyarokat. Furcsa gondolat a másik végllettel, a vészmadár jelentésű bagollyal összekötni. Ebben az értelemben a *bagoly* a *gólya* ellentéte, ő a *bú-*, az egyiptomi megfogalmazásban a *bá-gólya*. Búcsúztat. A szakirodalom szerint a halottakat *makarrá* avatták, így váltak a túlvilági nép nevének hordozójává, *magyarrá*, az egyiptológia megfogalmazásában *igazmondóvá*.

Mindhárom esetben - Bakos nyomán - a *nem zsidó, keresztény* népről, illetve a madarakkal jelzett hasonmásaikról beszélünk.

Összefoglalva: a Nílus-völgyi őslakosság saját elnevezését és hittételét ismerjük fel a *gólya* és a *bagoly* jelekben, mely szavak tövét egy másik/külső nép (héber/jiddis) *goj* alakban vett át. Megítélésünk szerint nemcsak nevüket, de a szemükben pogány hitüket is ezzel a szóval jelölték, különböztették meg. *Ők voltak a gojok, az őskeresztények.*

Adósak maradtunk a *golyó* szavunk értelmének elemzésével. A *sárgolyó* (236-os Fohász) elnevezés mellett a legtökéletesebb kör-alakú idomot jelöli. A kör és a golyó közötti összefüggést még nem látjuk tisztán, pontosabban nem egészen világos, hogy a közismert ☉ Aa₁-es, hivatalosan *placenta* jelentésű jel három kiterjedésű-e? Olvasatainkban a kör mellett, a golyó/gömb jelentéssel is rendelkezik. A bizonytalanságot egyébként a másik szembenéző jel okozza: ☿, melynek *Hr* transliterációja szintén a *kör* hangzósításhoz vezet. Pontosításukra itt nem vállalkozunk.

Mindenesetre a *körlábúak népére* (bővebben lásd ott), azaz a *méter/matar kerületű körök* hordozóira utal a *golyó/gömb* szavunk is.

➤ Kántáló, körverő, hírvivő

Megítélésünk szerint mindezek a megnevezések a görög eposzokból is ismert *herold*, *hírnök* ősi foglalkozást takarják. Ő az, aki kikiáltja, beharangozza, kidobolja a híreket, olvasatainkban kántálja a hunn király jövetelét. Természetesen sólyomszárnyakkal rendelkezik, másképpen nem lenne képes tisztét betölteni.

➤ A kavaró, a kígyó

Ő az egyik főellenség, aki az éledező király égi útját megnehezíti. Felkavarja az égi hajós vizeit, amikor a fohászok szerint időről-időre megjelenik. Felfordult csónakkal jelölték a veszélyt, melyről nem teljesen világos, hogy a megfordulást vagy a hajótörést jelenti. A szakirodalom egyöntetű véleménye szerint Apophis, a rettenetes tengeri kígyó állja a Nap és az éjszakai égbolton hajózók útját.¹ Érdekes, hogy írásában a *szerpent*-nek nevezett hieroglifa sehol sem látható. Gardiner viszont I₁₄-es jelét, *snake*, pontosan meghatározta: „HfAw.”² Mi továbbra is neki hiszünk, olvasatunk transliterációja alapján így a Ka-V-aR-Ó lett. A későbbiekben látni fogjuk milyen találó ez a megnevezés.³

A *kígyó* nyelvünkben gyűjtőfogalom, sokféle lehet. Betró szerint a Későkorra az egyiptomiak több

¹ Vö. A Függelék XX, mellékletével.

² Gardiner, *op. cit.*, 476.

³ A sírkamrákban ábrázolt tengeri kígyóról, Apophisról szinte semmit sem tud a szakirodalom. Csak az *esnai* templom feliratai utalnak származására. Állítólag Neith istennő köpte volna ki, így került az ósocéánba, ahonnan a többi istenek nem engedték eltávozni. Azóta lázadó, rosszindulatú tengeri szörnyként tartják számon. Szép történet, kár, hogy sehol sem lehet alátámasztani. A reliefek, sírokban talált festmények ennél többet mondanak el róla. Ezeket a képeket nézve születhetett meg az azóta is érvényes elmélet, mely szerint Seth a Naphajó órában állva a felbukkanó szörny fejét levágja. Hasonló helyzetben a Középbiradalmi sírokban késsel felszerelt macskát is ábrázoltak, ő is a kígyó fejét vágja le. További ábrázolása más tulajdonságokkal is összeköti, az egyik thébai sírban a kígyó feje a kobra fejében végződik és sólyom szárnyak övezik (Princ Amon-Chepsef, III Ramses fiának csodálatosan épen maradt thébai sírjában látható). Megállapíthatjuk, hogy Apophis-ról - velünk együtt - a szakirodalom vajmi keveset tud.

Érdemes lenne párhuzamot vonni a középkori sárkány mondákkal, és a Tejút (mint égi sárkány) mondabeli szerepével is.

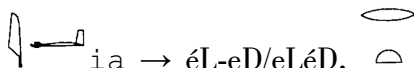

mint 20 különböző csúszómászót különböztettek meg. Védő, gyógyító tulajdonságaikat a kezdettől fogva ismerték.

A királykobra a fáraók fejdíszének központi helyét foglalta el. Szerepe kettős lehetett, hieroglifái a

közvetlen gyógyító szavunkat írják: (240/3-5-ös jelek). Másik hieroglifával jelölve jelentése védő szerepről tanúskodik. Bemutatására

ismét Gardiner transliterációját választottuk:

ia (rt) 'ureaus' cobra: Tanulságos

a hangzsírtása: ia → éL-eD/eLéD,

rt → Lá-T. Eled-lát - Eléd-lát

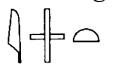
Másik változatát, és Nesret istennőről alkotott véleményünket a 242-es Fohász *Megjegyzései* között bővebben tárgyaljuk.

A 241-es Fohászban az *előkelőket* a *kígyászokkal* lehet azonosítani. A kobra tehát a királyok jelvénye.

A kígyók között gyakran szereplő szarvasvipera jele nem terheli az egyiptomi hitvilágról alkotott képet.

➤ A keresztút, az élő kereszt

Ez a fogalom meglepő mélységeket takar. A fal-

felirat a jelekből áll, melyek transliterációja *i-imí-t*. Így nagyon hasonlít a szakirodalom által Nisbé határozószónak nevezett

csoporthoz → az 'ő, aki benne van' fogalomhoz.² Más szóval *valaki valahol belül van*. Részletes elemzésre csak a kereszt alakba helyezett hasábok szorulnak, ti. az 'i' olvasata élő, esetleg Jó formában már ismert, másrészt a 't' jelről a *Betű* fejezetben már kimerítően megemlékeztünk.

Gardiner Z₁₁-es jele: „ two planks crossed and joined. /.../ *imy* 'who is in and derivatives'.”³ Ér-

dekesen írja le a jel képértékét: két egymást keresztező lécz, egymáshoz illesztve. Meglepő módon a függőlegesen álló É-D irányú út/hasáb azt a benyomást kelti, hogy a K-NY-i fölé került, illetve azt két részre osztja. A ma ismert hieroglifa kereszteződése tehát nem egy síkba esik. A falon ez az elválasztás nem követhető ennyire tisztán, a rendelkezésünkre álló fényképlenyomatok élessége sajnos határozott állásfoglalásra nem jogosít fel. A szakirodalom értelmezése szerint *az egyik mégis a másikban van*.

Úgy is felfoghatjuk, hogy két út keresztezi egymást, annál is inkább, mert az útra utaló 't' jel is szerepel a hieroglifák között. Kérdés: hova vezet a keresztút? Gyakorlatban mind a négy vége befelé visz, a kereszteződés közepébe vezet. Ha ragaszkodunk az egyiptológia felfogásához, akkor ott van az a pont, ahol valaki valamiben belül van. Ez a központ, itt egyesül a négy út, itt lesz belőlük Egy. Ez az út nincs mindenki előtt nyitva, a Fohászok szerint ezt kérni kell. Erre mentek a Kilencek (sejtésünk szerint a Kör-Isten) is. Ez tehát a jó út, az Élő(k) útja.

Érdemes a következő meghatározásokat figyelmesen követni, egymással összehasonlítani:

„**sacrō** sacrāre, sacrāvi, sacrātus; (sacer) 1. (istennek) szentelt, felajánl, felavat; 2. prédául odavet, kiszolgált; 3. megszentel, sérthetlenné tesz; 4. (istenséget) szentként tisztel; 5. szentel, ajánl; (meg)ad vkinek [tiszteletet] ; megörökít, halhatatlanná tesz.

sacrum, ī, n. (sacer) 1. szentelt tárgy; szent hely; transl. szentség; 2. áldozat, áldozati szertartás, istentisztelet ünnep; 3. transl. misztériumok, titkok.”⁴

os **sacrum**, *orv* keresztcsont.

„**sānctus**, sāncta, sānctum; 1. → sancio; 2. adiect. comp., a. szent, megszentelt, sérthetetlen; b. tiszteletre méltó; c. tiszta erkölcsű, feddhetetlen, ártatlan, jámbor”⁵

sacramentum [e: szakramentum] *lat, vall* 1. szentség (általában; pl. utolsó kenet stb.) 2. oltáriszentség (katolikusoknál).⁶

¹ Gardiner, *op. cit.*, 476.

² Zonnhoven, *Middel-egyptisch Grammatica* (Leiden 1992), 22.

³ Gardiner, *op. cit.*, 539.

⁴ Györkösy Alajos, *Latin-Magyar Szótár* Akadémia Kiadó (Budapest, 1986), 493.

⁵ Györkösy, *op. cit.*, 496.

⁶ Bakos, *op. cit.*, 747

A latin nyelv tehát különbséget tesz a *sanctus* és a *sacrō* szavak között. A mai magyar köznyelv mégis mindkettőt *szentnek* nevezi. A szakrális jelző a *felkent* jelentéssel (is) azonosítható, így királyaink egész sorát szakrális királynak nevezzük. Valójában az orvostudomány őrizte meg eredeti jelentését (os sacrum): kereszt (csont), das Kreuzbein stb. A felkenés, az áldáshoz hasonlóan kereszt alakban történt. Királyaink tehát nemcsak felkentek voltak, hanem a keresztet is viselték (sacra corona = kereszt korona). Úgy érezzük, hogy a *szakrum* meghonosodott szavunk elveszítette az eredeti *kereszt jelével felkent* jelentését, és a rövidebb *felkent, felavatott*, illetve *szent* jelentésé alakult át.

Számunkra sokkal többet mond a *szakramentum* helyett a *keresztmenet* magyar szavunk. Az áldozáskor, de az utolsó kenet alkalmával is (a katolikusok) az oltári szentséget, azaz a *keresztmenet* jelét veszik magukhoz.

Csak hangosan gondolkodunk, amikor a következő sorokat jegyezzük. A fentiek elemzésekor akaratlanul is a názáreti Jézus keresztútja, alakját tekintve a Szent Kereszt jut eszünkbe.¹ Ha Ő a Kör, a Szám, az Egyetlenegy, akkor a keresztút alatt nem a Golgotára vezető utat kell értenünk, hanem a halott/feltámadott útját teremtőjéhez. A kereszt jelének mélyebb értelmét senki sem ismeri. Egyszerűen elfogadtuk vallásunk, a kereszténység alapismérvének, lám megváltónk, Jézus Krisztus is így halt meg. A kereszt valójában a rómaiak megszentelő, kivégző eszköze volt, köztudott, hogy a szemita népek helyette mindmáig a megkövezést választják.

Feltehetjük a következő kérdést: valóban csak Jézus keresztthalála az oka a keresztény vallás névadásának, vagy távolabbra nyúló más háttere is van?²

Gondolati képeink között szerepel a Szent Korona is. A kupolájának keresztútja a zárlemeze helyezett Pantokrátorhoz vezet. Ő valóban az EGY. A kupola útjai nem keresztezik egymást, nincs egyik

sem a másik fölé helyezve, viszont a képzeletbeli É-D vonal a hieroglifához hasonlóan hosszabb, mint az ugyancsak képzeletbeli K-NY-i út. A keresztutat kívülről is kör övezi, a Szent Korona abroncsa.

(Felülnézetben ez mégsem azonos a ⊗ *níwt* hieroglifával.) A keresztút É-D-i bejáratát az orozati Pantokrátor képében Isten fia és átellenben vele valószínűleg földi helytartója, a harmadik szánt/szent szék birtokosa (?) őrzik, tehát őket követve lehet oda bejutni.

Ha a kupolát visszaforgatjuk eredeti helyzetébe (a Bertalan pánt kelet felé néz), akkor az atya a Nappal együtt a K-NY irányú úton mozog.³ Itt látószólag mindenki közvetlenül csatlakozhat teremtőjéhez.

➤ A két kör

A Fohászokban folytonosan visszatérő fogalom. Valójában ma már senki sem tudja, hogy mi lehetett az eredeti jelentése. A körről, köreinkről, a királyok köréről stb. valamivel többet tudunk. Emberi gyülekezetek, csoportok zárt védőrendszerre lehetett. Körvédelem. Az avar korban (ha volt ilyen?) gyűrűnek, *győröknek* is nevezték. A körön belül lévők azonos egyedeknek tekinthetők, összetartoznak.

A **kör** tisztelete az emberiség ősvallása lehetett. Nem véletlenül építettek kör alakú szentélyeket már a Kőkorszakban, lásd a Robin Hood's Ball kör alakú sáncait (i.e. 4000-3500), a közismert Stonhenge sziklatömbjeinek elhelyezését, vagy az ókori épületek egyikét, az épségben ránk maradt, az istenek számára épített római Pantheont. Ez utóbbi belső kialakítása nemcsak kör alakú, hanem a kupola képzeletbeli folytatásaként gömbnek is felfogható. Teteje nyitott, a nyílás ugyancsak kör alakú. De nem változott meg a kör tisztelete a kereszténység első évezredében sem. Az Európa-szerte épített körtemplomok sokasága, valamint az Árpád-kori Magyarország kör alakú szentélyei (rotundái) mind erről tanúskodnak...

¹ A mondavilág megítélésénél nem elsődleges szempont, hogy a Szent Kereszt valóban a fenti formához hasonlított-e, vagy inkább a római kor T alakú keresztjének felelt meg.

² A görög χριστινός, -ή, -ό *kereszténység* jelentésű szó megszébbre nyúlik, származása sajnos ismeretlen, illetve további magyarázat szorul.

³ A Szent Korona kupolapántjainak égtájak szerinti megjelenése természetesen önkényes, csak a Nap - a kupolán követhető - feltételezett útjának követése tette szükségessé.

Ha a nyelvészet oldaláról közelítjük meg ugyanezt a kérdést, és a szóeredeztetés gyakran kigúnyolt berkeibe merészkedünk, kiderül, hogy a templomok mai nemzetközi elnevezése szintén a körből, illetve az egyből vezethető le. A német *Kirche*, a holland *ker-k*, az angol *chur-ch*, de az orosz *церковь* → *cer-kov* isten házát jelentő szavak a **kör** szó vázára vezethetők vissza. Ide sorolható az ósláv *c ě-kvi*, a szlovén *cer-kev*, vagy akár a lengyel *cer-kiew* változat is (a kötőjel természetesen 'műtermék', csak a könnyebb érzékelhetőség kedvéért használtuk). Nos, a Vasmer-féle etimológiai szótár szerint forrásuk a kikövetkeztetett „gótarián *kiriko” szó lehetett. Másrészt az ősi bajor „kirko” szóból származik a „chirichha”, számos bajor helységnévben ma is fellelhető változat. Többek szerint a görög „khirikhon” a forrás...¹ Mi leginkább a *kerék-karika* szavunkra gondolunk.

Az ősi saxon nyelvben egyébként a „kirika”, az ósskandinávban a „*kirka”, a vulgáris latinban a *cyrica* lehetett az alap. Kluge szótára is érdekes adatokkal szolgál (23. kiadás, 443. oldal); „kiriha, kilihha, kirika, ősi szász: kirika, kerika, ősfritz: kerke, zerke, óangol: cirice, amely a népi görögben (sic!) *kyriké* származik. Az Újszövetségi görögben a *kyriakos* szó jelentése „zum Herrn gehöriq”² A holland nyelvű van Dale szótára ehhez még hozzáfűzi: „...het zelfstandig gebruik o. van *kuriakos* (van de Heer), van *kurios* (heer) (vgl. *kyrie-eleison*)”³ Fordításunkban: 'önálló használata a *kuriakos* szónak az 'úrtól', a *kurios* (úr) szóból származik a ma is használatos *uram irgalmazz* könyörgés'. A mai görög a *kyriakatikos* → *κυριακάτικο* szóval a vasárnapi-(istentiszteletet), illetve a lelkeséget nevezik meg.

Ám a kör egyházi vonatkozásait tovább lehet sorolni. A katolikus papok *cölibátust* fogadnak (c↔k és l↔r), a misét *ce-leb-rájlják*, ahol sejtésünk szerint a *kör* és a *láb* szó egymásba ékelve jelenik meg: Ce-LÁB-RÁL (a magyarba a *TESZ* szerint 1600 körül jelenik meg először, 417. oldal). Ismertebb változatának a *cere-mónia* nem-

zetközi szónak első magyar lejegyzése 1416-ra esik. Jelentése: „áldozat, szentség, ünnepélyes szertartás” (*TESZ*, 422. oldal). Van Dale ugyan csak meglepő levezetéssel szolgál: „*cérémonie* < **lat.** caerimonia [heiligheid, eerbied, godsdienstig gebruik, plechtigheid], waarschiynlijk afgeleid van de plaatsnaam Caere in Italië, waar Etruskische priesters riten voltrokken”, 147. oldal. Fordításunkban: 'caerimonia [szentség, tisztelet, hitvallási használat, ünnepélyesség] valószínűleg az itáliai Caere helység nevéből származik, ahol etruszk papok áldozatokat mutattak be'. Itt már nem szükséges a kommentár. Érdekes a szó második tagját képező latin *mónia* → 'monitus, űs, m. (moneo) intés, figyelmeztetés' szó jelentése is. Összeolvasva a *körintése*!

A teljesség kedvéért itt is megemlíjtük a latin alapú nyelvek azonos jelentésű egyből kiinduló szavait: a francia *église*, a spanyol *iglesia*, de a latin *aedēs* is a magyar *egy-ház* szóhoz hasonlóan a templomot jelenti. A templom szó etimológiája tisztázatlan, a *TESZ* szerint: „<valamely istenség számára> fölszentelt hely, madárjóstól kijelölt megfigyelőkör./.../ A ném. *Tempel*, fr. *temple*: '(nem keresztény, illetőleg nem katolikus) templom’.”⁴ A templom - a *TESZ* szerint, de van Dale szerint is - azonos a *madárjós* (augur) *megfigyelőkörével*.⁵

Az *AN* bekezdés alatt az egyházzól bővebben is megemlékezünk.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy meglepetésünkre az indogermán nyelvek templom jelentésű szavai a kereszténység előtti idők *ker/kir/kör* gyökéből származnak, eredete tudós nyelvész-etimológusok szerint az ó-görögökig és az etruszkokig követhető.

Nos, ennyit a körről.

Másrészt ilyenből kettő van, illetve a vele azonos urakból, nemekből szintén kettőt láthatunk a piramis falain. Párosak! A kérdés az, hogy miért?

¹ Max Vasmer, *Russisches Etymologisches Wörterbuch* (Heidelberg 1950-58), 300.

² Friedrich Kluge, *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache* (Berlin 1999) IV. 443. A fenti gyűjtésért Skoda Zoltánt illeti köszönet.

³ Van Dale, *Etymologisch woordenboek* (Utrecht 1989), 451.

⁴ *TESZ* III, 886.

⁵ Van Dale, *op. cit.*, 875: „*templum* [ruimte door de augur afgebakend om daar de vlucht van de vogels te interpreteren, gewijde ruimte, heilige plek.” Fordításunkban: '*templum* [olyan tér, melyet a madárjós (augur) körbevett, hogy a madarak reptét megfejtse (interpretálja), felszentelt tér, szent hely.'

Ilyen távolságból természetesen lehetetlen pontos választ adni. Az alábbi változatokban igyekezni fogunk a logika szabályait követve sejtéseinket több oldalról megvilágítani.

- 1) Kézénfekvő a Nílus-völgyi kettős birodalom egyesítés előtti országaira gondolni. Ha ezeket különálló köröknek fogjuk fel, akkor máris választ kaptunk kérdéseinkre. A látszat most is csal. Két országot egyesíteni nem olyan könnyű, különösen akkor, ha különböző népek lakják. Ilyen irányú kísérleteknél a történelem számos kudarcot ismer. Még azonos nyelvű, de különböző vallású népek esetében sem számíthatunk gyors sikerre.

Nos, hogyan is alakulhatott a Nílus völgyében mindez? Több mint 5000 év távlatából nézve úgy véljük, hogy kisebb tömegek, körök egyesítésére kell gondolnunk. Az uralkodó réteg kiiktatása nem lehetett gond, sokkal inkább a nyelv, az írásbeliség, a hagyományok 'harmonizálása' képezhette az első akadályt. Nem ismerjük az egyesítés időbeli lefolyását sem, bár a szakirodalom mai álláspontja szerint ez a *fegyvertény* Menes fáraó számlájára írható, aki pár év leforgása alatt nyélbe ütötte volna a két kör, a két birodalom összeolvadását.¹ A továbbiakban az ásatási adatok antropológiai vizsgálataiból megtudjuk, hogy délen nagyobb testalkatú, erősebb emberek éltek, míg a Deltát vékonyabb csontú, kisebb emberek lakták.

Ezzel körülbelül el is értük a tudomány mai eredményeinek határait. Számunkra viszont a Fohászok szövege további támpontot nyújt. Mint azt látni fogjuk, a Nád népét, a Delta lakóit, On városról elnevezve (h)umoknak, omiáknak, vagy (h)omiáknak nevezték. Feltevésünkben ők alkották az egyik kört. Akaratlanul is az ungar/hungár népelnevezésünk tolokodik elének, melynek az O/UN-KöR lehetett az alapja. Innen a (h)O/UN-K/GaR népnevünk.

A másik a déliek köre lehetett (Ménés királlyal az élén), akikről viszont azt olvassuk, hogy ők voltak a *makarok*, a *madarak*, az igazmondók, egyszóval *magyarok*. Itt utalunk a két úr népe és a két nem(zet) népe kifejezésekre is.

Mindez könnyen elfogadható lenne, hiszen népünk megnevezésében ma is őrzi mindkét ősi kör népének nevét, ám etnikai összefüggésekkel a történelemtudomány mai állása szerint senki sem szolgálhat. A mai magyar akadémiai fel fogás szerint csak *déliábos*, *magyarokodó áltudósok* tollából olvasható efféle badarság. S bár a fenti jelzőket lassan már kitüntetésnek tekintjük, most sem állítjuk, hogy az etnikailag is kevert népünk közvetlenül a Nílus-völgyéből származna.²

Ahhoz tehát, hogy két népet egyesíteni lehessen alapvető feltétel a nyelvazonosság. Nyelvjárási eltérések természetesen elfogadhatók, a nyelvtani szerkezetek azonossága viszont kötelező. (Nyelvészek feladatának tekintjük a nyelvazonosság mértékének megállapítását.) Népeket természetesen ki is lehet irtani, darabokra szakítani, szálláshelyeikről elűzni, de ilyenkor már nem beszélhetünk két birodalom egyesítéséről, hanem hódításról, a másik birodalom bekebelezéséről.

Megítélésünk szerint mind a Delta hunjai, mind a felsőbb folyás magyarjai azonos hitvilággal rendelkeztek. A szakirodalom „sok-istenhívő” Nílus-lakói az egyesüléskor csupán őseik nevét egyeztették. Csak azonos hitűek férnek meg egymás mellett. (Ez persze a hittételektől is függ, de a történelem folyamán tapasztalt, s napjainkban is dúló háborúk egyik indítóoka a vallás előírta térítés volt.)

A Nílus-menti két kör tehát nemcsak azonos nyelvű, de azonos vallású népe-

¹ Menés fáraóról vajmi keveset tud a szakirodalom. Nevét, személyét további fáraókkal is összekötötték.

² Az áltudósok sorát a legnagyobbak egyike nyitotta meg: „Eppur si muove”. Az akkori „tudós” társadalom szemében csak a ptolemaioszi világnézet lehetett tudományos.

ket jelenthetett. Csakis így képzelhető el több ezer év egységes birodalma. Természetesen a hatalmi súlypontok a dinasztiák váltásakor többször is eltolódtak, sőt az újbirodalmi vallásháborúról (Echnaton fáraó, Amarna kor, ha volt ilyen), könyvtárakat írtak tele, mégis ezeket belső villongásoknak tekintjük, mely nem azonosítható valamelyik addig leigázott nép elszakadási kísérletével.

- 2) A földi körök mellett égi körökről is beszámolhatunk. Valójában ez sem lehet más, mint a földi körök folytatása, a halandó ember örök életre törekvése. A teremtőjéhez igyekvő, a földről távozó lélek visszatér az elődök útján földi körének égi változatába, megtér őseihez. Vö. az apokrif Tamás aktával.

Erre utal a szakirodalom *már makar ő*, azaz igazmondó kifejezése.¹ A halott királyokról állították ezt a hithű egyiptomiak. Megítélésünk szerint a *mDA (t)* papirusztekercs a M-AGY-aR, M-eGy-eR hangzósítást takarja, és közvetlenül a halott bizonyítványát képezte. Halálakor az arra érdemes távozót *magyarrá* avatták. Ez a fordulat látszólag ellent mond a fent tárgyalt népek földi egyesítésével. Valójában minden attól függ, hogy melyik oldalról vizsgáljuk ezt a kifejezést. Röviden: *magyarnak nem elég születni, hanem lenni is kell*.

A két úr, a két kör, látszólag azonosítható lenne az Atyával és a Fiúval, de így ismét elvész a *Magosságos*, a Teremtő fogalma. Ezért van aztán az, hogy Isten lényét ember ma már nem értheti meg, így keresztény hittételünk szerint több alakban is megjelenhet előttünk. Kérdés, hogy ez a zűrzavar jellemző volt-e a Nílus-völgyi emberek hitvilágára is?

A szem-szám kettősség is ide tartozik. Látószervünk egyúttal képességünket is jelenti, számok leszünk, számítunk valakinek. Bővebben szólunk er-

ről a *Szám* bekezdés alatt.

- 3) A Szent Korona váza két körből áll. Részletes elemzését a *Szent abroncs* című tanulmányunkban közöltük² itt csak annyit emelünk ki, hogy két egymásba illeszkedő gyűrű alkotja a földi kör (abroncs) és a teremtőkhöz vezető keresztút (a kupola), az égi kör vázát. Mindkettő teljes felszínével látható.

- 4) A legmeglepőbb a Szent Korona mindkét Pantokrátor képén ábrázolt páros körök jelenléte. Mint azt már több helyen jeleztük az oromzati képen IC - XC Jézus Krisztust jelenti, másrészt ő a Szám is: $99 + 90 = 189$, Ő az Élő Ölelő. A fedőlemez trónusán ülő Atya feje mellett jobb oldalon a Nap, azaz Rá/Ré/ ÚR köre látható, melynek jellegzetes kettőssége egyúttal a küllők számában folytatódik. Ő a $8 \times 8 = 64$, azaz Hírös/Kőrös/Hórusz-szal azonos. A baloldali kör Hold alakja a termékenység őseit példázza, Erpat/Árpád nevét olvassuk, ugyanakkor kosár alakja a nép-olvasattal azonosítható: *Árpád népe*.

A kettősség itt is követhető, hiszen a körülötte lévő kilenc köröcske a *Kilenc Úr Népet*, On-t jelölheti.³

Így állt össze a Fohászokban olvasható *napnyugati nagy négy*, azaz az Úr - Hírös és az Árpád - (h)On kettős köre. A Szent Korona rekeszománc képeinek készítője ezzel még tisztában volt.

- 5) Érdekes hasonlóság mutatkozik Niccolo Fontana Tartaglia (1500-1557) itáliai matematikus *La nuova scientia* című munkájának fedőlappján ábrázolt két kör és az ősi körök között (Magyar Tudományos Akadémia könyvtára).⁴ Az alsó nagyobbik kör bejáratánál Eukleidész nyitja a kaput, a körön belül sorakoznak a tudományokat

¹ Borbola, *Olvassuk együtt magyarul* (Budapest, 2000), 25-28.

² Borbola, *Szent abroncs* (Ősi Gyökér, XXXI. Évfolyam 2. szám, 2003, április-június), 6-18.

³ Bővebben a 228-as Fohász tárgyalásánál térünk ki erre a gondolatra. Lásd még Günther Roeder megjegyzését a 406-os lábjegyzetben.

⁴ Simonyi, *A fizika kultúrtörténete*, Akadémia kiadó (Budapest, 1998), 105. A ritka falenyomat képét a Függelék XV. táblájaként közöljük.

megtestesítő alakok, sőt a ballisztikát kutató Tartaglia ágyúí is. A felső, kisebbik kör ajtaját Arisztotelész nyitja, de a filozófia magaslataihoz csak Plátón keresztül lehet bejutni. *Nemo huc geometriae expres ingrediatur* – 'nem léphet be, aki nem tudja a geometriát', áll a körbe helyezett feliraton.

Ezek lennének a keresett kör-ős-tanok?¹

➤ A Ló

Viszonylag könnyű dolgunk van meghatározásánál, ugyanis a piramisépítők korában kizárhatjuk későbbi vándorlásaink négy lábú tárasát, a mai értelemben vett lovat. Ha hinni lehet a szakirodalom értékelésének (valóban, miért is tennénk), akkor a lovat először a hykszoszok hozták magukkal a Nílus völgyébe, úgy i.e. 1500 körül, kb. ezer évvel a falfeliratok készítése után.

A *ló* kezdetben mást jelenthetett a Nílus-völgyi őslakosság számára. (Nyelvjárásaink között számosak még ma sem *lónak*, hanem *lúnak* ejtik.) Gardiner E₂₃-as jele: recumbent lion, Ideo.

in var Pyr rw 'lion'; /.../ Phon, rw."² Tehát a fekvő oroszlán középbirodalmi hangértéke RÚ. Nos, már a hangtani táblázatokban jeleztük, hogy a hieroglifa óbirodalmi értéke kifejezetten 'l' volt, így a heverő oroszlánt legalább egy évezreden keresztül L-Ú / L-Ő-nak kellett ejteni. Sőt, korábbi munkáinkban bővebben rámutattunk arra, hogy a Későkorban is ez az érték (pontosabban az 'l' hang) volt használatos, tanú rá a két Ptolemaiosz kartusa.³ Valami nincs rendben a középbirodalmi szemita 'rēsh' hanggal.⁴ Az oroszlán kezdeti LU kiejtése a Középbirodalomban és az Újbirodalomban a szakirodalom szerint RÚ-ra változott, majd a Későkorban ismét LÚ-vá alakult vissza. Ezt örökölték meg

¹ A *Köristenről*, a *Kör-Ős-Tényről* alkotott elképzelését Berényi László Géza előadásában már korábban bemutatta, melyben teljesen eltérő alapokról elindulva hozzánk hasonló eredményre jutott. Vö.: Berényi László Géza, *A Magyar Valóság és a Mandala*, VI. Szittya Kongresszuson tartott előadásával.

² Gardiner, *op. cit.*, 460,

³ Borbola, *Olvassuk együtt magyarul!* (Budapest, 2000), 29

⁴ Gardiner, *op. cit.*, 27.

mai modern európai nyelveink is: LiOn, LŐwe, LeÓ, LeV stb.

A LÚ/LÓ hangalak tehát azonos az oroszlánnal.

Mindez eddig könnyen követhető, ám a nehézséget az ÉLŐ hangzósítási változat okozza. A gar-

dineri gyűjtésből származó jelek hangzósíthatók ÉL-Ő-nek is. A fohászokban azonban ezeket rendre Ló-nak olvassuk (megítélésünk szerint a jel már önmaga is ÉLŐ-t jelent).

Ide tartozik a már többször említett mezopotámiai változat is, mely szerint a *ló/lú* az *embert* jelenti.⁵

Feltevésünk szerint eleinte a királyi ló az oroszlánt, a 243-as Fohászban a királyt magát jelentette.

➤ A nád nemzete

Látszólag értelmetlen gondolattársítás, viszont ha a térképre nézünk, azonnal megvilágosodik a keresett összefüggés. Heliopolis (Napváros), azaz Tell Hisn, más néven On, a Hunn Íjász szülővárosa, a Nílus deltájának bejáratánál fekszik. Ebben a magasságban válik három fő ágra a nagy folyam, hogy további keresztágakkal összekötve nádasok áthatolhatatlan világává növekedjen, de egyúttal termékeny területté változtassa a sivatag homokját. Számos ősi település került itt az ásatások során napvilágra, ezt a területet nevezték Alsó Egyiptomnak. Az itt élők a *nád neme* nevet valószínűleg a Nílus-deltát uraló növényről, a papiusznádról kapták. Megjegyezzük, hogy a mezopotámiai nagy folyamok is nádasban gazdag deltában egyesültek.

➤ A nem

A fohászokban előforduló *nem* szó ritkán a tagadást, de sohasem a nemiséget jelenti, viszont rendre a *nemzet* fogalmát takarja.

➤ A nem(zet) nedűje

Első hallásra meglehetősen furcsa fogalomnak tűnik, így a gondolattársítás széles tárházának nyújt lehetőséget. Valójában sokkal egyszerűbb tevékenység húzódhat meg a *nem nedűje* mögött. A

⁵ Labat, *Manuel d' Epigraphie Akkadienne* (Paris, 1988), 151: „LÚ, (LÚ-U₁₇ -LÚ) - *amilu homme*;"

szöveg szerint ezt a beteg király hajára kenték (251-es Fohász). Megítélésünk szerint nem hajnövesztő szer volt, hanem valószínűleg szent/szánt olaj, mellyel a beteget bekenték, megjelölték. *A fohások értelmében az összetartozás, az egy nemhez tartozás jele volt.*

A katolikus hittétel ma is ismer hasonló szentséget. Újabban a *beteg szentségének* nevezik, korábban az *utolsó kenet* néven volt ismert. A bűnbánó beteg, a haldokló homlokát, száját mellét, kezeit, sőt a lábait is bekenik szentelt olajjal. V.ö.: a *Keresztút* alatt elmondottakkal.

➤ Az őskeresztények

Érdemes ezt a fogalmat közelebbről is megvizsgálni. Mai ismereteink szerint Jézus születését megelőző és közvetlen utána következő idők keresztényeit nevezük őskeresztényeknek. Későbbi követőinek egyszerűen csak a keresztény név jutott. Keresztelő Szent János a Jordán vízébe merítette a megtérőket, így az anglo-saxon nyelvek az *(ein)tauchen, dopen (onderdompeling), sop, dunk, (baptize)*, más szóval az *alámerítés* szavakat használja a kereszt szentségének felvételére. A megtisztulást látják benne. Többek bánatára nyelvünk mégis a kereszt szóhoz ragaszkodik. Kérdés, hogy miért? Mi (szentelt)vízzel keresztelünk.

Mikor is kezdődött a kereszténység?

Hitünk szerint teremtőnk megtanította az embereket helyesen élni, megmutatta a számukra kijelölt utat. A tévelygő utódoknak ezeket a tanokat ismételte meg fia, názáreti Jézus, követőit ma keresztényeknek nevezük. Feltevésünkben a tanok azonossága a megnevezés azonosításához vezet. Ha a fiú követői a keresztények, akkor az azonos intelmeket tanító atya követőit is keresztényeknek tekinthetjük. Őskeresztényeknek. Másrészt, ha az atya tanaival megismerkedhetünk, akkor egyúttal megismertük a fiú tanításait is. A szakkarai felfeliratok tanúsága szerint a *keresztutat, a két kör tanát, kulcsát* kell az égen utazó királynak elnyerni. Ez volt az akkoriak hite, ősismerete. Kérdés, hogy ezt hirdette-e évezredekkel később názáreti Jézus is? A számos kör alakú ősi építmény, az Árpád kori rotundák sokasága, de a Szent Ko-

rona képi üzenete is ez irányba mutat.

Természetesen mindez csak feltevés, hiszen az evangélisták nem írnak semmit a körről. Lehet, hogy az ötödik-hatodik dinasztia királyai tévhitekkel temetkeztek a piramisokba?

➤ A Szám

A történet folyamán központi helyet foglal el. Ne tévesszen meg senkit a *szem* hieroglifa nyilvánvaló képe , jelentése így csak SZ-M. Ha valóban szemet kívántak vele jelölni, mögé húzták az IDjelet is: |. Vázát a mélyhangú 'á'-val feltöltve a Szám hangzósításhoz jutunk.

Nos, mit jelent, kit takar a *szám* szó. A válasz látszólag egyszerű, a mennyiségeinket kifejező szavakat nevezzük számoknak. Ez eddig rendben is van, de még távolról sem fedi a teljes értelmét. A bonyodalom ott kezdődik, hogy a *szám* személy is lehet, sőt ez a személy ragozható: szám-omra, szám-odra stb.¹ Anyanyelvünk *számos* formában megőrizte *számszerűségünket*. Felsorolásuk helyett csak a bennünket érintő jelentéseivel foglalkozunk.

Megítélésünk szerint a *szám* rangot, menedéket jelentett.

Ha az egyes szám első személyénél maradunk mai nyelvünk három formában is ugyanazt fejezi ki: *számomra - részemre - nekem* (Kiss Dénes). Érdekes módon a *részemre* is szám, az egész töredékének ragozott alakja. (A nekem változat meghonosodását valószínűleg nyelvünk tömörségre törekvő különleges képessége eredményezte. A magyar nyelv - de az ősmagyar nyelv is - a névszók ragjait szintén tudja ragozni. Nak-én → nekem, nak-te → neked vagy től-én → tőlem, től-te → tőled, val-én → velem stb. A rag ilyenkor a személyes névmás elé kerül.)

Amíg valaki csak a sokaság egyike, addig ő *szám-talan*. A fosztóképző jelzi, hogy nem tartozik a *számosak* közé. *Számba venni, számolni* valakivel ma is rangot jelent. Ő már *számít*, közénk tartozik, tehát *számon tartjuk*, tőle csak úgy lehet 'megszabadulni', ha *szám-úzzuk, szám-kivetjük*. NB.: valahol tehát belül volt, ott, ahol a számosok léteznek, számon kérték, majd onnan vetették ki.

¹ Bővebben elemzi ezt a kérdést Kiss Dénes *Az ősegy titka és hatalma* (Budapest, 1995) 43-44.

A *szám* szó gyökereit tehát nyelvünk legmélyebb rétegeiben is megtaláljuk. Bizonyára nem véletlenül!

Érdemes kis kirándulást tenni a törtek világába is. A törteket gyakorlatilag háromfelé osztjuk. Mai értelemben felül a számláló, középen a törtvonal, alul a nevező foglal helyet. Persze nem volt ez mindig így. Az egyiptomi törtek számlálója a Ké-sőkorig mindig *egy* volt.¹ Az ún. törtvonalat felfoghatjuk a középkori epigráfia rövidítési jelének: 'n', azaz AN-nak. Más szóval ez a hieratikus jel nem a törtet, ellenkezőleg, az Egyet, azaz az egészet jelenti! A Középbirodalom idején a nyitott száj jelével jelölték az *egészet*, és alá írták az ún. törtrészeket. Kimondva ma egy-tizednek, egy-husznak, stb., esetleg az *egy* elhagyásával tizednek, husznak stb. hangzik. A hellén kultúra virágkorában robusztus egyéniségek sora emelkedett ki az algebra, geometria történetének homályából. Olyan nevekre gondolunk, mint Arisztotelész, Eratoszthenész, Püthagorasz, Thalész és Eukleidész, akik a mai napig érvényes tételeket, általános érvényű levezetéseket állítottak fel. Másrészt a *Természettudományi kis-enciklopédia* Gondolat Könyvkiadó, (Budapest, 1987), 794-ik oldalán a következőről értesülünk: „A nulla jelét tartalmazó legrégebbi emlék a *gwalióri falfelirat* i. sz. 870-ből származik (a helyértékszerű írásmód, egyelőre még a nulla nélkül az írásos dokumentumokban a 6. századig nyúlik vissza)”.

Elgondolkodtató tényközlés.

Hogyan értsük mindezt? Kinek van igaza?

Létezhet-e az, hogy az algebra, geometria szülőatyjai nem ismerték a nullát, mi több a helyértéket sem? Hogyan emeltek négyzetre, hogyan vontak gyököt, hogyan szoroztak, osztottak? Egyáltalán, Püthagorasz ki tudta-e számolni matematikai formában felírt egyenletének eredményét? Emlékeztetőül: $a^2 + b^2 = c^2$! Ha csak majd ezer évvel később fedezik fel Indiában a nullát, akkor nem ismerhették a mai értelemben vett racionális számokból álló számsorunkat sem!²

¹ Borbola, *Királykörök* (Budapest, 2001), 157.

² Az eddigi feltételezések csak a mezopotámiai párhuzamokat említik (Simonyi). Az ékírásos táblák bizonytalan olvasata mellett a 60-as számrendszer alapvető eltérései már

De visszatérve a törtekhez, tudtak-e a tizedesvesző hiányában törtekkel számolni? Felfoghatták-e a törteket a mai értelemben vett osztásnak? Aligha. Tekintve, hogy a számláló kisebb, mint a nevező az osztás eredménye mindig nulla egészszel és a tizedesvesszővel kezdődik!

A fenti kérdésekre a tudomány nem tud elfogadható választ adni.

Megítélésünk szerint akkortájt még másképpen közeledtek a törtekhez! Először is alul öntöttek tiszta vizet a pohárba, mert ott nevezték meg azt a mennyiséget, amelyből az egész áll. Ez lett a 'gyermek' neve, mai értelemben vett nevező. Ugyancsak erre utal a csukott száj, az 'n' hieroglifa ún. törtvonala, mely valójában az alatta lévő *egy*et, az *egész* fajtaját/nemét jelzi, pontosan úgy, ahogy évezredekkel ezelőtt a Nílus partján azt lejegyezték. Az egész jele fölé ma már odaírjuk, hogy az alsó megnevezettek közül hányat is számlálunk. (A korábbiakban már láttuk, hogy a Középbirodalomban a törtek számlálója csak egy lehetett.) A 63/64 tehát annyit jelent, hogy a hatvannégyből alkotott egészből csak hatvanhárom van jelen. Kezdetben a tört három alkotóelemét, a Számot → az Egész jelét →- és a Nevet esetleg nem is egymás alá írták. Mai nyelvünk viszont összefűzi őket: *számnév!* A Szám törvényszerűen mindig kisebb a Névnél, mert amikor a Szám mennyiségében eléri a Nevet, akkor az egész rendszer *egy-egész* lesz, így nem beszélhetünk többé törtről. Név osztva névvel = Egy-egész.

Nyelvünk tehát félelmetesen pontos megfogalmazásában, amikor a *számomra* szavunkat azonosította a *részemre* fogalommal. A *szám* tehát sohasem lehet egész, annál mindig kisebb, a fenti példa alapján csak *rész*. *Szám = rész!*

A számosak egymással mindig egyenlőek voltak. Nevüket a nevező hordozza, pl. a 64-esek Hórusz népével azonosíthatók. Egyedenként számukra nem kellett külön nevet adni, mert ők Hórusz népét képezik, tehát a nevét hordozzák. Elképzelésünk szerint ez lehetett az oka annak, hogy ha valakit számúztak, számkivetetté vált az a nevét is elveszítette. Az egyiptológia hiedelme

önmagában véve is kétségbe vonják a Nílus-völgyi korai tízes számrendszerű helyérték és a nulla párhuzamát.

szerint, aki a nevét elveszítette, azt törölték az élők (számosok) sorából.

A *nevező* szó kialakulása külön tanulmányt érdemelne. Sejtésünk szerint származása visszavezethető arra az időre, amikor a számokat még betűkkel írták, tehát a rómaiakhoz és a görögökhöz, sőt jóval korábbra is.¹ *A betűvel írt szám egyúttal név is volt!* Hórusz, a Hírös/Kőrös egyik jele a szem volt (közismertebb a sólyom ábrázolása). Sőt, ez a hieroglifa **számot** jelentett, mégpedig **tört számot**: 63/64. Részeit, a szem alkotóelemeit, a hívő egyiptomiak a törtek jelzésére használták: 1/2, 1/4, 1/8, 1/16, 1/32, 1/64 = 63/64, . Kiss Dénes mit sem sejtve az egyiptomi háttérrel ugyanezt jegyezte le: *számomra – ré-szemre – nekem!* A 247-es Fohászban is ezt olvassuk: „Csabák sólyma szavadra kivirul, ő már a Szám ura, aki...”. Csaba volt az akkori idők megváltója, ő az, aki már ismeri a Számot, ebben a feltevésben Hóruszt.²

Isten mindent látó szeméről a keresztény tanítás évszázados hagyománya bőségesen tájékoztat. Gyakran csak egy háromszögbe rajzolt kör jelzi teremtőnk jelenlétét. Kérdés, hogy jól értelmezzük-e? Jelenthet-e ez a jel az esetleges *szem* értelme mellett *számot* is?

Ebben az értelemben ő az a Szám, akihez tartozni szeretnénk, akihez igyekszünk. Nem a mindenlátó ellenőr, akitől reszketni kell, ha vétkezünk, hanem a mindig jelenlévő, oltalmazó felsőbb lény. Utunk végén szeretnénk, ha számba venne, hogy így mi is a számosok birodalmához tartozhassunk.

A keresztények számára Jézus Krisztus az Isten fia a megváltó. Korábbi munkáinkban már jeleztük, hogy ő az egyetlenegy, aki eredetileg ugyancsak számot hordozott. Nevét IC - XC formában jelöli az epigráfia, mégis nevének latin betűi alkotják a tízes számrendszer 99 - 90 számait.³

¹ Hogyan jelölte a négyzetgyökvonást Püthagorasz?

² Vö.: a *Csaba a megváltó?* című dolgozattal.

³ Tekintve, hogy a 99-et ma római számokkal helyesen XCIX-nek írják, felmerülhet az IC = 99 olvasatának jogossága. Hivatkozunk a többi között Petro Bongo *Mysticae Numerorum Significationis* című, kifejezetten a számírás történetével foglalkozó munkájára (Bergamo, 1583-1584). Az 1614-es újrányomat alapján készült angol nyelvű változatát David Smith, *Rara Arithmetika*, Bostonban 1908-ban hozta nyilvánosságra. P. Bongo néhány idevágó gondolatát

Össességében 189-et alkotnak, mely megegyezik kiterjesztett ölelő karjai között mért távolsággal. Ez mindmáig az *öl* mértékegységünkkel azonos (két Láb = egy Nyaláb; három Nyaláb = egy Öl; $2 \times 31,5 = 63$; $3 \times 63 = 189$). Ő az Élő, az Ölelő, az (ős)magyar keresztények számára Ő a Szám.

➤ A Szám arája, a Szám ura

A fentiekhez képest csak az *ara* szó jelent újat. Nyelvújítási változatként a mennyasszonyt nevezük manapság arának. Eredeti jelentése a nőrokon fiatalabb férfi-testvére volt.⁴ Már korábban jeleztük, hogy a monda szerint a haragvó Isten az ellene lázadó emberek büntetésére leküldte a

végül is Christopher Handy így szólaltatta meg (Roman Numeral Year Dates, A Conversion Guide, 1997): „*Even the subtraction principle, perhaps the most conspicuous feature of Roman numerals as we know them today, was applied only sporadically by the Romans themselves.*” Fordításunkban: ’Sőt, a kivonásos alapelve, mely mai formájában (ahogy ma mi őket ismerjük) a római számok talán legnyilvánvalóbb jellemzője, maguk a rómaiak csak szórványosan használták.’ Továbbá: „*Any number of variant or alternative forms may also be found, especially in the imprint dates of books from earlier centuries. These forms include the use of the long versions of the numbers 400 (CCCC) or 40 (XXXX) - these were actually the preferred forms in ancient times and still appear in 20th-century books - as well as XXC for LXXX, IC for XCIX, VIX for XVI, or IIXX for XVIII, to mention only a few of the more obvious variant patterns.*” Fordításunkban: ’Más variációk sokasága vagy alternatív formája szintén megtalálható, különösen a korábbi századok könyveinek keltezésénél. Ezek az alakok a számok hosszú változatának használatát jelentik 400 (CCCC) vagy 40 (XXXX) - ezek voltak tulajdonképpen az ókorban ténylegesen leggyakrabban használt alakok, melyek a 20. századi könyvekben még mindig fellelhetők - csakúgy mint a XXC azonos az LXXX-al, az IC azonos az XCIX-el, a VIX azonos a XVI-tal vagy a IIXX azonos a XVIII-al, hogy csak néhányat említsünk a legkézenfekvőbb sémák változataiból.’ A vastag betűs kiemelés tőlünk származik. A római számok írásának mai rendszere, az ún. *kivonásos alapon* nyugszik, melynek egységesített használata valószínűleg az arab számok elterjedése utánra tehető. A Szent Korona készítésének idejében (?), ez a rendszer még nem uralkodott.

⁴ TESZI, 169.: ” **ara** 1475. /.../ a nyelvtörténeti adatok arra mutatnak, hogy a magyar szó eredetibb jelentése ’leánynak vagy asszonynak (fiatalabb?) férfitestvére.’”

mindent széttipró égi tehenet.¹ Kiengesztelésére fiatal fiút, a Csabát áldozták fel. Valószínűleg később az emberáldozatot fiatal bikával helyettesítették. Csaba az emberek megváltójaként a Szám arája lett.

A Szám ura megtisztelő kifejezés a befogadottaknak járó titulus lehetett. Aki, megméretett és jónak találtatott, azt befogadták a számosok közé. Ezzel az *ara*, a jelölt, előlépett *úrrá*, a Szám urává.

➤ Az udvar és a csillag-szoba

Csak népi hagyományunkra támaszkodunk, amikor a csillagokat túlvilági lakhelyünkünként fogjuk fel. Valószínűleg erre gondolhattak a Nílus völgyében is a *kapott udvart* (kör, benne csillag) kifejezéssel. A *készül a csillagszoba* leírásakor viszont a piramis sírkamrájára gondolhattak, melynek mennyezetét díszítették csillagokkal.

Nem lehet véletlen Petőfi gondolatsora sem:

„S választottunk magunknak csillagot.
Az országúton végig a szekérrel
A négy ökör lassacskán ballagott.”
Ki tudja, talán a *négy ökör* is mélyebb jelentést takar?

Ide kívánczik Wass Albert versszaka is:

„És lészen csillagfordulás megint
És miként hirdeti a Biblia:
Mégméretik az embernek fia,
S ki mint vetett, azonképpen arat.
Mert elfut a víz és csak a kő marad,
De a kő marad.”

➤ A viruló

A fogalom további egyeztetésre vár. Mai ismereteink szerint sólyomfejű maszk, esetleg halotti maszknak is nevezhetjük, mellyel letakarták a király fejét. Feltehetően ezzel ő is az őseré hasonlított, így a viruló Sólyom isten mása lett. Ismeretőjelként is felfoghatjuk. A szakirodalom a Napról állítja, hogy ő kettősisten, melyből az egyik a

Ré-Hor-Achti, azaz Hórusz.² Korabeli falfestményeken gyakran találkozunk vele, az égi vizeken hajózó királyt a csónakban sólyomfejjel ábrázolták.³

A *virul* ige megítélésünk szerint a mai *ragyog*, *sugárzik*, *fénylik* fogalmakkal helyettesíthető jelentését ma még csak sejtjük.

(A *Betű* című fejezetben már kifejtettük, hogy a 'v' hang nem 'valódi' mássalhangzó, nyitott szótagú szavaink lezárására használjuk. Ebben az esetben az irul-pirul ikerszavunk élvezi védelmét. Jelentése is érthető: a *viruló* nélkül az utazónak irulni-pirulni kell. Nincs aki/ami védje.)⁴

Érdekes lehet honfoglaló eleink temetkezési szokásának egyik elemét összehasonlítani a fenti *viruló* fogalommal. A szkítákhoz hasonlóan a halott szemére érmet helyeztek (a jobb szemére arany lapot/érmet, a bal szemére ezüstöt). Ez volt a szemérem. Ez a szemérem *sütött*. (A szemérmes leány is „lesüti” és nem lezárja, lecsukja a szemét.)⁵ Tehát a szemérem a *virulóhoz* hasonlóan *sütött*, *ragyogott*, *virult*.

Unas piramisának szarkofágszobája

¹ V.ö az *Égi Tehén Mítoszával*. (E. Hornung, *Der ägyptische Mythos von der Himmelskuh*. OBO 46. Freiburg, Göttingen, 1982, 6-9, 39-40) Az égi tehen a szakirodalom szerint Hathor lehetett. A legismertebb Hathor templom Denderában található.

² Günther Roeder, *Ägyptische Mythen und Legenden* (Düsseldorf, 1998), 27.

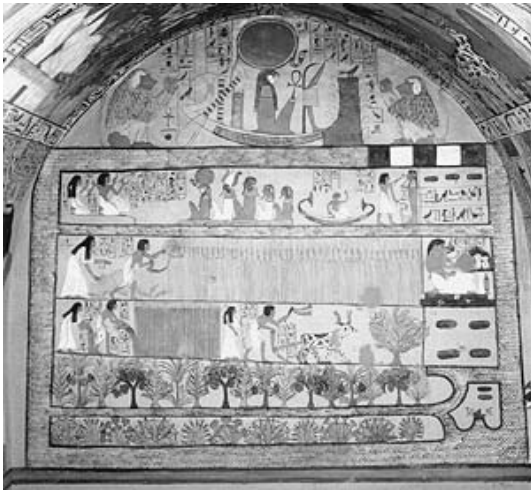
³ Vö.: a IX. és a XIX-es számú melléklettel.

⁴ V.ö.; Kiss Barnabás dolgozatával. Függelék XXII. Szóháló

⁵ V.ö.: Kiss Dénes, *Bábel előtt* (Miskolci Bölcsész Egyesület), 240.

Függelék

IX.
Sennedjem sírja Thebe,
a 19. dinasztia idejéből

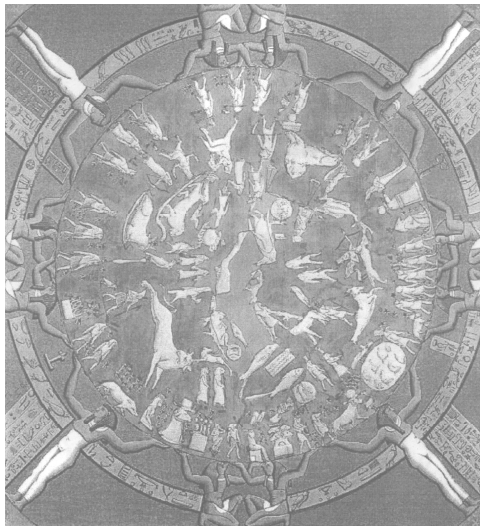

Rose-Marie and Rainer Hagen, *Egypte* (Köln, 1999), 171.

Nagyítás

X.
Denderai mennyeolt

Rose-Marie and Rainer Hagen, *Egypte, Mensen, Goden, Farao's* (Köln, 1999), 199. ISBN 3-8228-6830-2

Astronomische hemelkaart uit de Hathor-tempel in Dendera. Het origineel is nu in het Louvre; gekopieerde tekening door Domenico Valeriano 1835.

A denderai Hathor templom asztronómiai mennyeoltja. Az eredeti ma a Louvre-ban látható. Domenico Valeriano által 1835-ben másolt rajz.

XI.
Az Ápisz bika és szerepe

Rose/Marie and Rainer Hagon, *Egypte, Mensen, Goden, Farao's* Benedikt Taschen Verlag GmbH (Köln, 1999), 144.

Het was de wens van iedere Egytenaar om als mummie op de rug van de stier Apis naar de dodengod Osiris gebracht te worden. De hiërogliefen noemen Nesamoen, priester van de god Month in Thebe, als oprichter van stèle. Gafstèle, Wenen, Kunsthistorisches Museum

'Minden egyiptominak az volt a kívánsága, hogy az Ápisz bika hátára kötve kerüljön Ozirisz színe elé. A hieroglifák Nesamunnak nevezik azt a thebai papot, aki ezt a sírkövet felállította. Wien, Kunsthistorisch Múzeum.'

XII.
Hendrik II. és Kunigunda Jézus lábánál

69 Basler Antependium: Heinrich und Kunigunde zu Füßen Christi (Kat.-Nr. 11)

1002-1024 *Kaiser Heinrich II.* Haus der Bayerischen Geschichte, (Augsburg, 2002), 85

XV.
A tudományok két köre

N. Tartaglia, Nova Scientia Venice 1537. Fransispie

XVIII.
Részlet a Papyrus Ani-ból.
A megmértetés

R és R Hagen, op. cit., 166, 167

Papyrus Ani, London, British Múzeum, XVIII. Dinasztia.

XIX.
A viruló

R és R Hagen, op. cit., 177

Falfestmény Nefertari sírjából XIX. Dinasztia, Theba, a királynők völgye

A szakirodalom szerint Re-Harachte és leánya Hathor látható a képen. Véleményünk szerint az égen utazó király ül a három-széken, fején a viruló Solyóm-maszk látható

XX.
A kavaráó kígyó

Rose-Marie, és Reiner Hagen, Egypte, 178

Festmény Nacht-Amon sírjából, Théba nr. 335, XIX. Dinasztia

XXI.
Az ítélet végrehajtó

Részlet az Ani Papyrusból, London, British Múzeum, XVIII. Dinasztia

A képen Toth (Tudó) és a 'nagy végrehajtó', a krokodilfejű big-eater látható